

A VÁROS

KÖZIGAZGATÁSI, KÖZMÜVELŐDÉSI ÉS KÖZGAZDASÁGI KÖZLÖNY.

Főszerkesztő:

DR. K. TÓTH MIHÁLY

tanácsnok.

Felelős szerkesztő:

KONCZ ÁKOS

főlevéltáros, tb. tanácsnok.

ELŐFIZETÉSI ÁR:

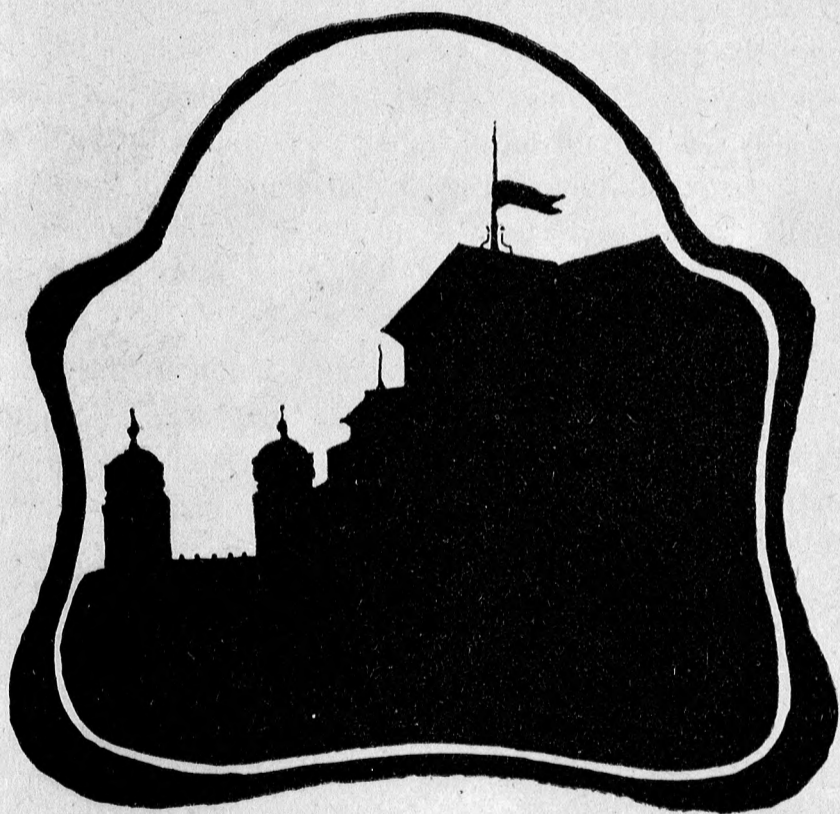
Egész évre . . . 6 korona

Egyes szám ára 20 fillér.

Megjelenik minden hó 1-én
és 15-ik napján.

SZERKESZTŐSÉG:

Városház, földszint 8. Ide kérjük a kéz-
iratokat.

KIADÓHIVATAL: Városi könyvnyomda-vállalat irodája, mely az elő-
fizetési díjakat és hirdetések felveszi.

Kiadótulajdonos: Debreczen szab. királyi város könyvnyomda-vállalata.

ELŐFIZETÉSI ÁR:
Egész évre. . . . 6 kor.
Egyes szám 20 fillér.

Megjelenik minden hó
1-ső és 15-ik napján.

A VÁROS

SZERKESZTŐSÉG:
Városháza, földszint 8. szám.
Ide kérjük a kéziratokat.

KIADÓHIVATAL:
Városi könyvnyomda-vállalat
irodája. Ide küldendő az elő-
fizetési díjak és hirdetések.

== KÖZIGAZGATÁSI, KÖZMÜVELŐDÉSI ÉS KÖZGAZDASÁGI KÖZLÖNY. ==

Főszerkesztő: Dr. K. TÓTH MIHÁLY tanácsnok. ♦ Felelős szerkesztő: KONCZ ÁKOS főlevéltáros, tb. tanácsnok.

Gazdasági életünk pangása.

A tavasz derekán a gazdaközönség a legszébb reménnyel nézett a termés felé. A reményeket azonban az immár majdnem három hónapos folytonos esőzés javarészen tönkre tette. Junius eleje óta majdnem mindennap hull az eső, a keresztek áznak, ahol pedig már elcsépeltek, ott is szomorúak a gazdák, mert a szem nem fejlődött és nem ért be oly tökéletesen, mint kedvező időjárás közepette. Szükösen lesz az idén a mesterséges takarmány is, mert nagyrésze megrothadt, megfeketedett a folytonos esőben. Nincs kilátás jó szőlő termésre sem, mert a szőlő nélkülözni kénytelen a nyári nap melegét és ami érik is, a sok esőtől kipattan és elrothad.

Egyszóval nehéz időnek néz elébe a gazdaközönség. Vállát nyomja az adó, a közterhek folytonos emelkedése, a napszámok magassága, az elemi csapások kalászos és egyéb veteményekben, szőlőben, gyümölcsben stb. Nem csoda tehát, ha a gazdaközönség, mely évről-évre meddőnek látja munkáját, alig tud remélni egy jobb jövőben s ha szerét teheti, igyekszik megszabadulni a gazdálkodástól.

Növeli a gazdaközönség aggodalmát az általános pénzhiány, vagy jobban mondva a forgó tőke megszerzésének nagy nehézsége. A bankok és pénzüintézetek csak a legnagyobb óvatosság mellett adnak pénzt és ezt is csak magas, majdnem elviselhetetlen kamatláb mellett. A gazdaközönség nagyrésze a forgó tőke hiányában kénytelen jószágait és a szemes életet olcsó áron eladni, ugyszólván elvesztegetni. Hitele meg lévén szorítva, nem csoda, ha az általános gazdasági pangás közepette csak a legnagyobb erőfeszítéssel tudja gazdasági üzemét folytatni és fenntartani.

Eközben sokat irnak a lapok a közgazdasági élet válságos helyzetéről, a drágaság okairól, azonban sehol sem találunk kezdeményező lépést ezek mérsékléséről vagy megszüntetéséről. Elméleti viták folynak országszerte, gyakorlati eszméket azonban alig hallunk, sőt ezen bajoknak forrását sem tudjuk egészen biztosan. Egyesek, akik közel állanak a nagy bankokhoz, azt mondják, hogy van pénz bőven, de azt szoros zár alatt őrzik és csakis a legnagyobb biztosíték mellett bocsátják a hitelt keresők rendelkezésére. És valóban a pénzüintézetek új kölcsönöket nem igen folyósítanak, ellenben a künnlevő követeléseket vasszigorral hajtják be. Előbb 30—40 százalékot kell törleszteni, másodszeri lejáratnál pedig az egészet. Nem csoda tehát, ha a kisebb és jobbara kölcsönökkel dolgozó közönség összeroppan a gyors visszafizetés terhe alatt. Egymásután olvasuk a fizetéseképtelenségről, csődökről szóló híreket és a legjobb és legszolidabb cégek felett is Damokles kardja gyanánt függ az összeomlás lehetősége. Gazdasági viszonyaink szomorú állapotát igazolja az is, hogy a hivatalos és nem hivatalos lapok hasábjai telve vannak árverési hirdetésekkel.

Meddig fog tartani ez a veszedelmes állapot, ki tudná megmondani. Egyik nap olvasunk ugyan valami biztatót a mindenkit lenyügöző pénzüviszonyok javulásáról, másnap azonban már megjön a cáfolat arról, hogy egyhamar nem javul a pénzüpiac helyzete. Ilyen viszonyok között talán igazat mondott az a gazda, aki elkeseledésében azon nézetének adott kifejezést, hogy „ma legboldogabb az az ember, aki mindenét a vállán hordja tarisznyájában“.

Valóban válságos időket élünk. Ráléptünk az elszegényedés útjára. Békétlenség mindenfelé. A gazdasági élet erősnek és szilárdan alapozottnak hitt várai omlanak össze. Pang a nagy- és

kisipar. Kereskedőink cégtáblája elenyészik vagy nevet cserél. Egy egész élet becsületes törekvései semmisülnek meg. Gazdag emberek pusztulnak el a gazdasági válság közepett. Eljutottunk a lejtő szélére. Vajjon mi ment meg bennünket a teljes bukástól?

A városi politika feladatai.

(Várospolitikai tanulmány.)

Irta: **Dr. Tatay Zoltán**, városi tb. aljegyző.

(Folytatás.)

V. Városi közművek és üzemek.

4. Burkolás.

A városok nagyfontosságú feladatát képezi az utcák és telkek felületének burkolattal ellátása, melyet egyfelől a forgalom megkönnyítése, másfelől a portalanítás és a könnyebb tisztogatásban rejlő nagy közegészségügyi jelentőség elsőrangú szükségletté tesz, továbbá az utcák külső képe is előnyösen változik a jó és szép burkolás által.

A helyes burkolás első feltétele egy *burkolási program* készítése, mely a közszükségletnek, az esztetikai szempontoknak és a város anyagi helyzetének egyaránt szem előtt tartásával készítenendő. A burkolási program a burkolandó uttesteket a rajtuk végbemenő forgalomhoz képest osztályokba sorozza és aszerint állapítja meg a burkolás méreteit és minőségét

Igen nagyfontosságú a burkolatok *anyagának* megállapítása Általában véve négyféle utburkolat használatos u. m.

a) zuzott kőutak (Makadám) alapzattal vagy anélkül;

b) kőutak; terméskővel, vagy kockakővel (gránit, bazalt, trachitkocka és fejkő, keramit) egyenes sorokban, halgerinc alakban, vagy egyenesben váltakozó keresztmetszetekben;

c) aszfaltutak (bitumenek, öntött vagy pörkölt aszfalt, aszfalt makadám, tarmac);

d) faburkolatok (fakocka, keményfa burkolat).

Azonkívül gyalogjáró burkolatnak betont, cementet, téglát, salakot stb. is használnak.

A burkolat anyagának megállapítása kiváló szaktudást és gyakorlatot igényel. Valamely burkolatnemet közegészségügyi, forgalmi és pénzügyi szempontból kell bíráló tárgyává tennünk.

Közegészségügyi szempontból legfontosabbak a burkolat pormentessége és könnyű tisztíthatósága; e célból az aszfalt burkolatok a legalkalmasabbak.

A forgalmi szempont legfontosab kéllékei a rugalmasság, az ellenálló képesség, a zajtalan és csekély surlódású közlekedés biztosítása; e cél

szintén az aszfalt és faburkolatok szolgálják. — Végül a pénzügyi szempont követelménye, hogy a minél kisebb költséggel előállított utak minél hosszabb ideig tartsanak, és hogy fentartási költségük minél kevesebb legyen.

Legolcsóbbak a zuzott kőutak, de a fentartási költségük a legnagyobb; legtartósabbak a kőutak, de előállítási költségük nagy; legköltségesebbek az aszfalt és faburkolatok, de tisztántartásuk a legtökéletesebb, és fentartási költségük a legkisebb.

A bitumen anyagokból készített utak a többi burkolatnemek jótulajdonságait mind egyesítik magukban. Előállítási költségük mérsékelt, tartósak, fentartásuk olcsó, tisztogatásuk könnyű, amellet kocsiközlekedésre igen alkalmasak és tetszetősek. Külföldi városok példájára hazánkban is alkalmazni kezdik ezen célszerű burkolatokat.

Azon nagy jelentőségnél fogva, melyet a városokban az utcaburkolatoknak tulajdonítani kell, az egyes nemzetek az utóbbi években nemzetközi utügyi kongresszusokat tartanak, melyen a burkolatnemek előnyeit és hátrányait, az utak tisztogatását és öntözését, az utépitő és fentartó munkálatokat, a járművek közlekedését stb. tárgyalják meg s bármely téren elért tapasztalataikat és újabb találmányokat egymással közlik.

Az első nemzetközi utügyi kongresszust 1909-ben Párisban, a másodikat 1910-ben Brüsszelben tartották meg. Utóbbi különösen a városon kívüli és városi utcák építésével és fentartásával, továbbá a forgalom és üzem kérdéseivel foglalkozott.

A városokban levő utak, utcák, terek különböző célokat szolgálnak s ehez képest az uttestek forgalma is lényeges különbséget mutat. Ezen lényeges eltéréshez képest az utburkolat anyagának és az utca keresztmetszvényének megállapításánál is lényeges különbséget kell tennünk.

A burkolatok anyagáról és tulajdonságairól már fentebb volt szó. A nagyforgalmu utcákon természetesen erősebb, ellenállóbb és jobban megalapozott burkolat készítenendő, míg kevésbé forgalmas utcákon kevésbé erős burkolat is alkalmazható.

A nagyobb utak, utcák keresztmetszvényének megállapításánál gondoskodni kell a mai kor közlekedési igényeinek kielégítéséről, tehát járókelők részére széles gyalogjárókról, fasorokról, kocsiutról, lovaglőutról, közutivasut elhelyezéséről stb. Mig a keskenyebb utcák keresztmetszvényénél csak gyalog- és kocsiutról kell gondoskodnunk. — Nagyforgalmu uttesteken igen célszerű kis kiemelkedő burkolat („szigetek“) létesítése, vagyis a burkolatok a kocsiutri átjárónál kissé feljebb emelése, hol a gyalog járókelők a forgalom biztonságban lehetnek.

A nagyobb utak átlagos szélessége 16 méter, a kevésbé igénybe vett utcáké 12 méter, de ujabban minél szélesebb utcák hasítására törek-szenek.

A burkolás befejezése után további fontos teendő a burkolat tisztántartása és öntözése, melyről részletesen a „Köztisztaság“ című fejezetben lesz szó.

A városok burkolásának elhatározása a város közönségének autonom jogköre, a határozat végrehajtása azoban csak kormányhatósági jóváhagyás után eszközölhető. — A burkolat elkészítése és fentartása tetemes terhet ró a közpénztárra, mely részben az utadóban és kövezetvám-ban nyer fedezetet.

Ha a lakosság egy csoportja a meglevő gya-logjárdát jobbminőségű burkolattal akarja ellátni, amennyiben kérelmezők a bekerülési költség felerészét viselni hajlandók, a város a jobbminőségű járdakészítése elől nem zárkózik el, mert azon utca lakosságának és a köznek egyaránt érdeke, hogy az illető utca jobbminőségű burkolattal láttassék el.

A magyar városok burkolására vonatkozólag az 1908. évi statisztikai adatok alapján a következőket közlöm :

Kocsiburkolatok :	Területe : m ²	Burkolatának összértéke : K	Évi fentartásá- nak összege : K
Budapest	4.755,352	41.300,567	2.039,675
Aradon	2.808,962	1.951,905	13,052
Pozsonyban	744,472	3.572,894	—
Marosvásárhelyen	34,584	366,152	—
Egerben r.-t. v.	1.450,444	831,758	—
Járdaburkolatok :			
Budapest	1.782,039	8.212,891	35,161
Kolozsváron	418,218	1.038,044	14,300
Temesváron	296,064	1.634,674	1,500
Selmec- és Bélabányán	4,500	22,500	1,000

(Folyt. köv.)

A Kossuth-szobor elhelyezése.

Városszerte hallottuk beszélni, hogy a Kossuth-szobor háttal lesz felállítva a Piac-utcának. És akadtak emberek, akik ezt a képtelen hirt elhitték és ennek a behatása alatt „sulgos ítéletet“ mondtak mindazok felett, akiknek csak egy kevés közük is van a szobor felállításához, illetve elhelyezéséhez. A mende-mondára aztán illetékes helyről megjött a cáfolat, hogy a Kossuth-szobor arccal a Piac-utcarára lesz felállítva, háttal a Nagytemplomnak.

Éretlen tréfának is minősíthetnők a fenti híresztelést vagy pedig roszakaratnak, mely oly tájékozatlanságot tételez fel a Kossuth-szobor bizottságban és Tanácsban, amely még Mucsán sem következhetnék be. Nincs is a szokott augusztusi forróság és némelyek agya mégis forrong. Micsoda hírek pattannának ki az ilyen fejekből, ha valóban vérforraló nyár volna? Nem lehetetlen, hogy azt

is elhíthetnék a közönség egyrészével, hogy a Kossuth-szobor a Fűvészkert-utcába fog nézni és a főalak megfordítva kerül a talapzat tetejére.

El-elhallgatjuk a szobor építését nézegető és magukat művészeti tudással megáldottaknak hitt emberek bírálását. Egyik azt állítja, hogy közönséges homokkő az egész talapzat, mely egy év múlva szét fog mállani. A másik kicsingnek találja a lépcsőfokos talapzatot, a harmadiknak kicsiny az agyveleje, nem tudja elképzelni, hogy a Kossuth-alak hogyan fér majd el a talapzaton és fél, hogy a mellék alakok le fognak gurulni a lépcsőkről, egyszóval, aki „művészeti“ előadásokat akar hallani dolognélküli kontár emberektől, az menjen el boszankodni a készülő Kossuth-szobor környékére és fog hallani annyi felületes, tudatlan és boszantó megjegyzést hogy torkig lesz az éretlen megjegyzésektől. Hogy ezeket hallottuk, nekünk is eszünkbe jutott az Apelles vargája a hozzá intézett mondással: „Ne sutor ultra crepidam“.

Bizzák csak ezek a jámborok a szobor elhelyezésének munkáját a szoborbizottságra, majd elvégzi ez a dolgát náluk nélkül is.

Megnyilik a színház.

(K.) Mezei Béla szinigazgató augusztus 30-án a „Cigánybáró“-ban mutatkozott be társulatával városunk közönségének. Az előadások más évekhez képest korábban kezdődtek, ami a közönségnek kétségkívül igen kellemes, tartunk azonban attól, hogy az igazgató nem fogja megtalálni számítását az egy hónapos előszezonban, mivel a színházlátogatók nagyrésze még üdülni van, másrésze pedig októberig a meleg miatt nem szeret színházba járni. Nem lehetetlen azonban, hogy Mezeinek ez az ujitása anyagi sikert is fog hozni a megnyitás első hónapjában.

Mezei Béla tudvalevőleg Ditrói Mórral szemben kapta meg a debreczeni színházat. A színügyi bizottsággal egyetértőleg a városi tanács Mezei Bélának ítélte oda legnagyobb kulturintézetünket. És hogy ezt tette, jól cselekedte, mert Mezei nem habozott, mint Ditrói Mór, hanem egyenesen tartott célja felé és meggyőzött mindenkit arról, hogy sem többet, sem kevesebbet nem ígér, mint amit teljesíteni tud és akar. Eszünk ágában sincs ezzel Ditrói Mórt kisebbiteni, annyi azonban bizonyos, hogy Mezei világosabb programot adott és nem változtatta meg a tárgyalások folyamán nézeteit és terveit.

Az új igazgató bemutatta társulatának névsorát, amelyben művészi erővel szép számban találkozunk. Szerencsés gondolata volt szerződ- tetni Borbély Lilit, a kiváló művésznőt, akinek játéka, tánca, megjelenése, diskkrét jelenetei nagyon tetszenek a mi közönségünknek. Örülünk

a *Kassay Károly* szerződtetésének, aki egyike a vidéki színészek legtehetségesebb művészeinek, mert alakítása, a darab lelkét hűen kifejező játéka sohasem hagy fenn kívánni valót. Lesz alkalmunk gyönyörködni a Halasi Mariska, valamint Kromos és Lajtai művészetében. Az újonnan szerződtetett tagokról ez alkalommal még nem szólhatunk, de hisszük, hogy Mezei nem sajnált sem fáradságot, sem anyagi esz- közt a legjobb erők szerződtetésére.

Mint minden színházigazgatónak úgy, Mezeinek is lesznek derült és borus napjai a színházi életben. Dicséret és gáncs fogják érni egyesén, mert mindenkinek nem tehet kedvére és inyére. Lesznek Zoilusok, akik minden kívét megszeretnek bontogatni. Ha azonban elég lelki ereje lesz a felmerülhető igazságtalan kritikákat eltűrni, ha a dicséret újabb buzgalomra serkenti, ha figyelembe veszi a színházlátogató közönség jogos igényeit és kívánalmait, ha azon az egyenes uton halad művészetével és nagy tudásával, amelyet pályázatában szerényen és mégis férfiasan kijelölt, bizonyára megtalálja a színházlátogató közönség anyagi pártfogásában és elismerésében fáradságának, művészi ambíciójának jutalmát.

Bizalommal üdvözljük Mezeit vállalkozásának kezdetén és szeretettel fogjuk őt támogatni minden törekvésében, mellyel a debreceni színészet régi dicsőségét célozza visszahozni. A debreceni színház deszkáiról a művészelkek egész serege adott fényt, hirt és dicsőséget a magyar színészetnek és amennyire ismerjük a Mezei multját, nemes törekvését, egyenes karakterét, áldozatkészségét és a művészetért rajongó lelkét, nem kételkedünk, hogy a debreceni színház igazgatásához fűzött reményeinkben nem fogunk csalatkozni.

Tisza István gróf diszpolgársága.

Debreczen sz. kir. város törvényhatósági bizottsági közgyűlése *Tisza István gróf* miniszterelnököt nagy szótöbbséggel diszpolgárává választotta. Ezen határozatot *Bacsó Dezső dr.* bizottsági tag és társai megfélebezték. A belügyminiszter erre vonatkozó leírata augusztus 27-én érkezett le a város közönségéhez, mely elutasítja a felebbezést a következőkben:

„*M. kir. Belügyminiszter.*

Debreczen sz. kir. város Közönségének!
Szám 129,868—1913. III. a.

Az 1913. évi június hó 10-én s folytatólag tartott közgyűlésében 215. bkgy. szám alatt hozott határozatában a város közönsége kimondotta, hogy kineveztetése alkalmából gróf Tisza István miniszterelnököt és a kormányt bizalom-

mal üdvözli, egyuttal gróf Tisza István miniszterelnököt a város diszpolgárává megválasztja.

Ezen határozat ellen *Bacsó Dezső dr.* és társai debreczeni lakosok felebbezéssel éltek.

Az ezen felebbezés folytán felterjesztett iratokat a város közönségének azzal a kijelentéssel küldöm vissza, hogy a felebbezést figyelembevehetőnek nem találtam.

Ugyanis a törvényhatóságoknak országos ügyekre vonatkozó és az 1886. évi XXI. t.-c. 2. §. c) pontján alapuló megnyilatkozásai és ezeket tartalmazó határozatai, amennyiben azok a törvényben megszabott alakosságok megtartásával hozattak, — amit pedig a jelen esetben a felebbezés sem von kétségbe, — és a tárgylagosság korlátait át nem lépik, a közhatósági egyéb intézkedésektől eltérő bizalmi és érzelmi jellegüknél fogva, felsőbb hatósági beavatkozás tárgyává nem tehetők.

Ha a kormány a törvényhatóságoknak az alaki és anyagi jogszabályok megtartása mellett, legsajátabb autonóm jogkörében hozott bizalmi és érzelmi jellegű határozatait megsemmisítené, avagy megváltoztatná, akkor ezen következményeiben messze kiható beavatkozás a törvényhatóság autonómiájával szemben komoly veszélyt rejtene magában.

Budapest, 1913 augusztus hó 15-én.

Samassa,
min. tanácsos.

Utcasöprő-automobil.

Azoknak a gépeknek a száma, amelyek a nagyvárosokban a köztisztaság szolgálatában járnak utcáról-utcára, ismét megsaporodott eggyel. Feltalálták az utcasöprőgépet. Nem arról a gépről van itt szó, amelyet bizonyára már mindenki látott Budapesten s amelyel legjellegzetesebbé tesz a vízszintes tengely körűt forgó, ferdén elrendezett gummiszalagokkal vagy növényi sörtékkal borított henger. Nem, az alábbiakban oly készülékről van szó, amely ez említett utcatisztítógépeknél jobb. A régi utvasztítógépek csak részben oldották meg feladatukat. A bőséges mosóvízzel meglazított utcai port, szennyet, ugyan elmozdították helyéről, az utca burkolatáról azonban ferde gummiszalaggal átvont hengerük csupán arra volt képes, hogy a nedves tisztátalanságot fokozatosan az oldalakra sodorja, lehetőleg az uttest két szélére. A járda mellé sodródott szennyet söprős munkások viszik tovább a csatornák nyílásai felé, avagy nyeles kosaraikba kotorva, felhányják a szemetes kocsira. A régi gépeknél tehát, melyek az uttesten levő szennyet meglazították s oldalra továbbították, nem

lehetett nélkülözni az emberi munkát. Az új gépnél, amint az alábbiakból látni fogjuk, más-ként áll a dolog. Az új utacaseprógép angol találmány s nemcsak az emberi kéz erejét teszi nélkülözhetővé működésénél, hanem arra sem-szorul, hogy állatok: lovak vontassák előre, amennyiben motorerő hajtja. A készülék jelen-legi alakjában automobilhoz hasonló jármű. Egyelőre csupán egyféle méretben van meg-építve s 20—30 lóerős motorral dolgozik. A motor éppugy, mint a közönséges járműveknél a hátsó tengelyre erősített kerekeket hajtja több áttétel közvetítésével. Az utóbbi tengely-lyel kapcsolatban áll a tisztító henger olyanfor-mán, hogy azt tetszésünk szerint bármely pil-lanatban forgásba hozhatjuk, avagy működését megszüntethetjük. A tisztító henger átmérője aránylag kicsiny. Rajta piassavasöprők vannak elhelyezve, meglehetősen sűrűn, úgy hogy a 20 drb. söprővel felszelt henger hengerkefe be-nyomását teszi a szemlélőre. A hengerkefe át-mérője 1.3 méter, hossza 1.5 méter. A söprők úgy vannak elhelyezve a hengeren, hogy azokat utána lehet állítani. Ez igen célszerű, amennyi-ben így az előálló kopás következtében nem szükséges a henger söprőit folytonosan ujjakkal pótolni, hanem azok csaknem utolsó sörtéjükig kihasználhatók. Mindedig meglehetősen keve-set tér el az új utcatisztítógép az eddig használt szerkezettől. A lényeges különbség a kettő kö-zött abban rejlik, hogy az új találmány gépe szennyét nemcsak meglazítja, hanem fel is veszi. Nem nyomja oldalt a szennyet, hanem sörtéi közé fogadja, felemeli forgása közben a henger s egy, a jármű hátsórészen elhelyezett tartályba szórja. A feltaláló a söprős hengert vaspléh burkolattal vette körül. A burkolat csupán két helyen van nyitva, alul, ahol a söprők fel-ragadják a szennyet az utcáról s hátul, ahol egy alkalmazott élbe ütközés után a tartályba szórják. A gyűjtő ládán hátul ajtó van, amelyen át el lehet távolítani az összegyűlemlt port, szennyet stb. Ez a tartály 1.4 köbméter be-fogadó képességű s igen jól zár. A készüléket nemrégén próbálták ki Londonban s úgy nedves porra, mint száraz tisztátalanságokra nézve igen kedvező eredményeket értek el vele. El kell ismernünk, hogy ez az új készülék sokkal praktikusabb a réginél, amely csak részben tette nélkülözhetővé az utcasöprőket. Az új találmány elterjedése esetében az utca e derék szor-galmas munkásai lassan-lassan el fognak tűnni a nagyvárosokból. Ki fognak szorulni a kövezet-ről, az aszfaltról, mint ahogyan kiszorultak az egykori öntöző emberek, kik kézi kannája helyét adott az öntözőgépeknek. Szemmel lát-ható, hogy ujabban az utcán is egyre jobban hódít a gép. Nem szólunk most az egyre jobban

szaporodó, közlekedésre szolgáló gép járművek-ről, csak azokról, melyek az utca mesteremberei-nek, az öntözőknek, a kövezőknek, aszfaltozók-nak, utcasöprőknek szájából igyekeznek ki-huzni a kenyeret. Amint lassan elterjedt az öntözőgép, a kövezőgép, az aszfaltozógép, úgy nem kételkedünk benne, el fog terjedni az utca-söprőgép is s az utca ismét veszít egy darabot romantikájából.

Kereskedelemügyi m. kir. miniszter.

51,765—913. IV. sz.

Körrendelet.

A kereskedelemügyi m. kir. miniszter 1913. évi 51.765. számú rendelete a hordójelző hivatalok berendezése és szolgálata, valamint a hordók jel-zése és a jelzésért fizetendő díjak tárgyában kiadott 1908. évi 107.230 számú rendelet kiegészítése tárgyában.

Hivatali elődömnök a hordójelző hivatalok berendezése és szolgálata, valamint a hordók jel-zése és a jelzésért fizetendő díjak tárgyában 1909. évi január hó 7-én 107.230. szám alatt kiadott rendeletét Horvát-Szlavonországokat illetőleg Horvát-Szlavon- és Dalmátországok bánjával egy-értőleg a következő határozmányokkal egészítem ki.

Jelzési eljárás alá vehetők 300 liternél na-gyobb sör szállító hordók a literszámra vonatkozó minden egyéb korlátozás nélkül.

A jelzés alkalmával az ily hordóknál a va-lódi ürtartalomnak a reá égetett ürtartalomtól való legnagyobb megengedett eltérése 1 liter. Ha valamely 300 liternél nagyobb hordó valódi ür-tartalma a reájelzet ürtartalomtól többel tér el, mint a reáégetett ürtartalom 2 százaléka, akkor az az 1907. évi V. t.-c. 33. §-ában megállapított büntetés terhe alatt a közforgalomból kivonandók, illetve használatbavétel előtt új jelzéssel látandók el.

300 liternél nagyobb sörszállító hordók jel-zéséért ugyanazon a jelzési díjak fizetendők, mint az ugyanolyan nagyságu közönséges hordók jel-zéséért.

Hivatali elődöm fentidézett rendeletének egyéb határozmányai érintetlenül maradnak. Jelen ren-deletem kihirdetésének napján lép életbe.

Budapest, 1913 július hó 21-én.

A miniszter helyett:

Lers sk.,
államtitkár.

MIRROVJŪ.

— **Somogyi Pál halála.** Egymásután temetjük el legjobbainkat. Folyó hónap 22-ikén is egy erős oszlopa dőlt le a református egyház-

nak, egy hü munkása a közügyeknek *Somogyi Pál* nyug. tanítóképző-intézeti tanár, a debreczeni református egyház ékestellu főjegyzőjének személyében. Nagy tudásával, páratlan ügybuzgalmával, egyháza ügyei iránt érzett szeretetével fáradozott egyházának dicsőségén. Mint a debreczeni református egyház főjegyzője, nagy munkásságot fejtett ki és különösen hogy nyugalomba vonult a katedráról, minden idejét egyháza ügyeinek szentelte. Boldogságos családi otthonának élt üres óráiban, olvasgatva és képezve magát folytonosan. Minden jó, nemes és szép érdekelte, ezek adtak irányt egész életének. Jóságos lelke, becsületes gondolkozása, tiszta jelleme, nyilt, derült kedélye sok barátot szereztek neki, akik megbecsülték őt életének minden percében, méltányolták munkás törekvését és mellette állottak közhasznu eszméinek megtestesítésében. Mint a törvényhatósági közgyűlés bizottsági tagja, nagy buzgalommal vett részt a városi ügyek intézése körül és a bizottságokban érdemes munkát fejtett ki. Lapunk illusztris munkatársát gyászolja a megboldogultban, ki több közkérdésről, különösen pedig a temetőrendezésről több cikket irt „A Város” hasábjain. *Somogyi Pál* régen betegeskedett és bár hatalmas szervezete küzdött a kórral, a nagy szenvedés megörölte erejét és elment munkás élete után pihenni az örökkévalóságba. Temetése óriási közönség részvéte mellett ment végbe. Áldás emlékére. Nyugodjék békében!

— **Halálozás.** Mély részvételt vettük a gyászhiért *Orosz István* nyug. tanítóképzőintézeti igazgató, a kiváló pedagógus f. hónap 21-én elhunyt. Temetése nagy részvételt ment végbe és a sirnál Nagy József igazgató meleg szavakban bucsuztatta el. Béke vele!

— **Kinevezés.** Ő Felsége *Samassa Adolf* dr. miniszteri tanácsosi címmel és jelleggel felruházott miniszteri osztálytanácsost, miniszteri tanácsossá nevezte ki. *Samassa Adolf* dr. a városi ügyeket vezeti és már több alkalommal beigazolta városunk iránt érzett meleg érdeklődését.

— **Jóváhagyás.** A belügyminiszter a törvényhatósági bizottsági közgyűlés ama határozatát, mellyel a közhasznu munkáskerteknek évi segélyt szavazott meg, jóváhagyta.

— **Utcai rendetlenségek.** Felkérjük rendőrségünk figyelmét a következőkre: Az utcai gyermekek a gyalogjáró mellé ültetett gyöngébb fákat rázzák, minek következtében a fejletlen akáccsemeték elpusztulnak. Igaz, hogy első sorban az iskolának volna kötelessége a gyermekeket a fák hasznos voltáról kioktatni, ha azonban a rendőrszemek is vigyáznak, lehet a bajon segíteni. Ugyancsak gyakran láthatni, hogy a kerékpárosok, főleg az esős időben, a

gyalogjárón veszélyeztetik a járókelők testi épségét, anélkül, hogy bárki is figyelmeztetné őket a tilalomra. Gyakori a házfalak befirkálása és éles eszközökkel rongálása, amit szintén ellenőrizni kellene. (Beküldetett. Szerk.)

A mentő egyletből. A debreczeni mentőegyesület, mely fennállása óta igen eredményes munkát végez az embermentés körül, folyamodott a városhoz, hogy évi segélyét emelje fel, hogy a személyzet díjazását teljesíthesse. Nem kételkedünk, hogy a közgyűlés teljesíteni fogja ezen emberbaráti intézmény kérését.

Kecskemét polgármestere. Kecskemét aug. hó 28-án tartott közgyűlése az elhunyt Kada Elek helyét betöltötte, Sándor István főjegyzőt választván meg 121 szavazattal a Baghy László h. polgármester 99 szavazatával szemben. Száz tagu küldöttség hívta meg az új polgármestert a közgyűlés termébe, hol az esküt letette, programjában a munkát jelölve meg működése iránya gyanánt. Sándor István modern ember, kitűnő közigazgatási erő, kinek működése elé nagy reményekkel néz a szépen fejlődő Kecskemét közönsége.

A városi hajduk kérelme. A városi hajduk javadalmának emelése érdekében kérvényt nyújtottak be a városi Tanácshoz. Hihető, hogy a közgyűlés méltányolni fogja kérésüket és tekintettel a folyton emelkedő drágaságra, valamelyes pótlékban részesíti őket.

Detektív állások. Kovács József polgármester nyolc detektív állásra pályázatot hirdetett. A közbiztonság érdekében örömmel adunk hirt ezen állások szervezéséről.

Söradóptlék Szegeden. Szegeden a borfogyasztás csökken, ellenben emelkedik a sörfogyasztás. Emiatt be akarja a város hozni a sör megadóztatását, hektóliterenként 5—6 koronával.

Körözések.

17,446—1913. szám. A Bukarestben 1886 évi március hó 22-én Szláfai Ferdinánd és Végh Terézia szülőktől született Szláfai József nyomozandó s feltalálás esetén lakcíme Nagyvárad város tanácsa kórházi és illetőségi ügyosztályával közlendő.

Nagyvárad, 1913 jul. 14. *Tanácsnok.*

401.375—1912. sz. A IV. ü. o. A Jenő (Fejér m.) községben 1866. évben született, általndó lakással nem bíró Bakos Farkas András róm. kath. vallásu bérkocsis segéd neje: Nituász Anna illetőségének megállapítása vált szükségessé. Fölkérjük az összes hazai közigazgatási hatóságokat, hogy a nevezettet nyomoztatni, s föltalálás esetén a saját és szülei szarmazási és illetősé

viszonyaira vonatkozóan tüzetesen kihallgatni, a fölvelt jegyzőkönyvet pedig hozzánk megküldeni sziveskedjenek. Nemleges értesítések mellőzendők.

Budapest, 1913 július 24-én.

A székesfőváros tanácsa.

336.480—1913. sz. IV. ü. o. A Skole (Galicia) községben 1885. évben született, állandó lakással nem bíró Braunstein Ábrahámné szül. Wolkenricher Klára (szülei Ármin és Schlittner Klára) napszámos illetőségének megállapítása vált szükségessé. Fölkérjük az összes hazai közigazgatási hatóságokat, hogy a nevezettet nyomoztatni s föltalálás esetén a saját és szülei származási és illetőségi viszonyaira vonatkozóan tüzetesen kihallgatni, a fölvelt jegyzőkönyvet pedig hozzánk megküldeni sziveskedjenek. Nemleges értesítések mellőzendők.

Budapest, 1913 július 15-én.

A Székesfőváros tanácsa.

17.763—1913. szám. Illetőségek kipuhatlása, s e célból leendő kihallgatás végett Ulanovszky Márton 21 éves, kocsis, született Brzeszowban r. k. vallásu Ulanovszky Ferenc és Zsófi szülöktől, valamint Nyemec (Niemeč) János 32 éves, gyári munkás, született Brzeszowban, Simon és Nyemec Lucián szülöktől nyomozandók, s lakcímkök Nagyvárad város tanácsának kórházi illetőségi ügyosztályával közlendő.

Nagyvárad, 1913 jul. 19.

Tanácsnok.

336.108—1913. szám. IV. A Balassagyarmat községben 1840. évben született, állandó lakással nem bíró özv. Eckstein Jánosné sz. Lévy Katalin napszámos illetőségének megállapítása vált szükségessé. Fölkérjük az összes hazai közigazgatási hatóságokat, hogy nevezettet nyomoztatni s föltalálás eseténa saját és szülei származási és illetőségi viszonyaira vonatkozóan tüzetesen kihallgatni, a fölvelt jegyzőkönyvet pedig hozzánk megküldeni sziveskedjenek. Nemleges értesítések mellőzendők.

Budapest, 1913 augusztus hó 1.

A Székesfőváros tanácsa.

A 354.633—1913. IV. A Vál (Fejér m.) községben 1858. évben született, állandó lakással nem bíró Csicsa József napszámos neje; Bagi Teréz cseléd illetőségének megállapítása vált szükségessé. Fölkérjük az összes hazai közigazgatási hatóságokat, hogy a nevezettet nyomoztatni s föltalálás esetén a saját és szülei származási és illetőségi viszonyaira vonatkozóan tüzetesen kihallgatni, a fölvelt jegyzőkönyvet pedig hozzánk

megküldeni sziveskedjenek. Nemleges értesítések mellőzendők.

Budapest, 1913. év augusztus 4-én.

A székesfőváros tanácsa.

365.930—1913. IV. szám. A Pécel községben 1885. évben született, állandó lakással nem bíró Konc Mária (szülei: Lajos és Horváth Borbála) cseléd illetőségének megállapítása vált szükségessé. Fölkérjük az összes hazai közigazgatási hatóságokat, hogy a nevezettet nyomoztatni s föltalálás esetén a saját és szülei származási és illetőségi viszonyaira vonatkozóan tüzetesen kihallgatni, a fölvelt jegyzőkönyvet pedig hozzánk megküldeni sziveskedjenek. Nemleges értesítések mellőzendők.

Budapest, 1913 aug. 8.

A székesfőváros tanácsa.

14.880—1913.

Verseny tárgyalási hirdetmény.

Debreczen sz. kir. város a Batthyányi-utca kétoldalán 1755 négyszög méter asphalt gyalogjáró munkálataira zárt ajánlati versenyt hirdet.

Az ajánlatok szabályszerűen kiállítva s pecséttel lezárt borítékban elhelyezve adandók be a város polgármesteri hivatalához 1913. évi szeptember hó 16-án délelőtt 9 óráig

A boríték címzése: „Ajánlat a Batthyányi utcai gyalogjáró asphalt munkájára“.

Az ajánlat benyújtása előtt az ajánlati összeg 5%-a bánatpénzül a városi házipénztárba leteendő s az erről szóló letétjegy az ajánlathoz csatolandó.

Elkésve, vagy távirati uton beadott ajánlat figyelembe nem vétetik.

Az ajánlatok 1913. évi szeptember hó 16-án délelőtt 10 órakor fognak a város kistanácstermében nyilvánosan felbontatni.

A költségvetés és vállalati feltételek a városi mérnöki hivatalban a hivatalos órák alatt megtekinthetők s az ajánlati lap és költségvetés megszerezhetők.

Ajánlattevők tartoznak kijelenteni, hogy a helyi viszonyokat és a feltételeket ismerik s azokat magukra kötelezőknek elismerik.

Ismeretlen ajánlkozók kötelesek szállítási, kiviteli képességeket és megbízhatóságukat azon kereskedelmi és iparkamara bizonylatával igazolni, melyhez vállalatuk telepe szerint tartoznak.

A városi Tanács fenntartja magának a jogot, hogy a beérkező ajánlatok közül, az ajánlati árak tekintetbe vétele nélkül, szabadon választhasson, vagy azok mellőzésével a munkát más uton biztosíthassa.

Kelt Debreczen sz. kir. város Tanácsának 1913. évi augusztus hó 22-én tartott üléséből.

A városi tanács.

Árlejtési hirdetemény.

A vallás- és közoktatásügyi m. kir. miniszterium és Debreczen szab. kir. város által Debreczenben a Nagyerdőben felépítendő m. kir. tud. egyetemi klinikák épületeinek és az ezekhez tartozó gazdasági épületcsoportnak, nevezetesen:

1. Felvételi épület és gazdasági hivatal.
2. Belgyógyászati klinika.
3. Sebészeti klinika.
4. Szem-, gége-, orr- és fülklinika.
5. Elmekórtani klinika.
6. Bőr és bujakórtani klinika.
7. Gyermekek klinika.
8. Gyermekek fertőző betegek 4 pavillonja.
9. Felnőtt fertőző betegek 2 pavillonja.
10. Főző és mosókonyha.
11. Kazánház.
12. Ravatalozó és
13. Szolgaszemélyzeti lakóházaknak építési munkáiól.

Nyilvános árlejtés útján vállalatba adatnak:

- Föld-, kőműves és elhelyező munka,
 Vasmunka,
 Vasbeton-vasbetonöntvény és műkö munka,
 Rabitz és Monier munka,
 Kőfaragó munka,
 Ácsmunka,
 Tetőfedő munka,
 Bádogos munka,
 Általános asztalos, lakatos és mázólo munka.
 Különleges lakatos és mázólo munka,
 Üveges munka,
 Padlóburkoló munka,
 Hézagmentes asbest padló munka,
 Lynoleum padló munka,
 Fapadlózatú munka,
 Fayence falburkolati munka,
 Falszigetelő lemezek és aszfalt munka,
 Szobafestő és faolajmázoló munka,
 Felvonó (lift) munka és
 Parafakő szigetelő munka.

Az általános árlejtési feltételek a következők:

1. Az árlejtésben résztvehet mindazon szakértő hazai iparos és vállalkozó, ki megfelelő képesítéssel és üzletének gyakorlására hatósági engedéllyel bír.

2. Ajánlat az összes munkákra, egyes munkacsoportokra, vagy pedig munkanemenként külön-külön is, azonban mindenesetre az összes épületekre kiírt ugyanazon munkákra együtt tehető.

3. A munkákra vonatkozó előmérétes költségvetések és ajánlati minták vállalkozók rendelkezésére bocsáttatnak, kik kötelesek azokba egységáraikat beiktatni, a végösszegeket pedig úgy számjegyekkel, mint betűkkel kiírni. — Csakis azon ajánlatok fognak figyelembe vétetni, melyek a kiszolgáltatott eredeti költségvetés és ajánlati nyomtatványok felhasználásával tétettek.

4. Az ajánlatok egy koronás, a mellékletek ivenként 30 filléres bélyeggel ellátva, lezárt és lepecsételt borítékban „Ajánlat a debreczeni tud. egyetemi klinikák építő munkáira” felirattal legkésőbb folyó évi szeptember hó 16-án déli 12 óráig a vallás- és közoktatásügyi m. kir. miniszterium segédhivatalának igazgatóságánál (V. Hold-utca 16. sz.) nyújtandók be.

Az ajánlatok folyó év szeptember hó 17-én délelőtt 11 órakor a miniszterium XI-ik ügyosztályában fognak nyilvánosan felbontatni.

5. Később érkezett, távirati úton küldött vagy utóajánlatok figyelembe nem vétetnek.

6. Tartozik ajánlattevő vállalkozó az általános feltételek 2. pontja szerint az ajánlati végösszeg 5%-ának megfelelő bánatpénzt, az ott körülírt módok és kikötések mellett, a debreceni m. kir. adóhivatalba, vagy a budapesti IX. ker. m. kir. állampénztárba az ajánlat benyújtása előtt letenni és az erről szóló nyugtát az ajánlathoz csatolni. Készpénz, vagy értékpapíros az ajánlathoz bánatpénzül nem csatolható.

7. Építető fenntartja magának azon jogot, hogy az ajánlattevő vállalkozók közül a jutányosság szem előtt tartása mellett a munka végrehajtásával azt a vállalkozót bízza meg, aki annak szakzerű és minden tekintetben kifogástalan teljesítésére már eleve is legtöbb biztosítékot nyújtja, vagy hogy a benyújtott ajánlatoktól el is tekinthessen.

8. Az egyes munkákra vonatkozó általános különleges feltételek, valamint a tervek naponta 9—12 órák között Korb Flóris művezető építész irodájában (Budapest, VIII., Baross-utca 74. szám) megtekinthetők, ugyanott, valamint Debreczen szab. kir. város mérnöki hivatalában fognak az ajánlati minták, költségvetési példányok és rajzok munkanemenként a művezető építész önköltségének megtérítése mellett, a jelentkező vállalkozóknak, az általános és részletes feltételek előzetes aláírása után, kiadatni.

Budapest, 1913. évi augusztus hó 4.

A vallás- és közoktatásügyi m. kir. minisztertől,

